

Sierakowice

Szkoła wrosnięta w region

Szkoła Podstawowa w Sierakowicach nosi imię wielkiego regionalisty XIX-wiecznej Europy, budziela ruchu kaszubskiego Floriana Ceynowy. To zobowiązuje do aktywnych działań na rzecz regionu. Zobowiązanie to godnie podejmuje sierakowicka wszechszkoła.

W roku 1995 Sierakowice - ta jedna z największych wsi w województwie zdobyła rozgłos w momencie, gdy inaugurowała swoją działalność

filia uniwersytetu.

Siedzibą była szkoła im. Floriana Ceynowy. Przez ponad rok widniał na jej murach napis: Uniwersytet Gdański, Podyplomowe Studium Edukacji Regionalnej i Alternatywnej w Sierakowicach. Studium wykształciło około 30 nauczycieli, dziś wdrażających ideę regionalizacji nauczania w swoich szkołach. Swoistym ukoronowaniem tych działań była wizyta ministra edukacji narodowej Mirosława Handke. Działo się to w lutym br. Minister wręczył wówczas dyplomy uczestnikom i laureatom konkursu na program regionalny. Bogaty plon konkursu opublikowany został w książce „Regionalne programy edukacyjne”, do której powstania najbardziej przyczynili się obecny wiceminister edukacji Wojciech Książek oraz dyrektorka szkoły w Sierakowicach, Renata Mistarz. Maksymą tego

wielkiego wydarzenia były słowa ks. Bernarda Sychty: „Mowie kaszubskiej zawdzięcza Polska, że morze szumi jej swą pieśń nieustanną”. To piękne hasło można rozciągnąć także na późniejszą działalność szkoły.

Od poniedziałku trwa **kurs ortografii kaszubskiej**

dla nauczycieli. Prowadzi go Wanda Kiedrowska. Będzie to kolejny etap dokształcania sierakowickich pedagogów. Większość z nich płynnie mówi po kaszubsku. Prawdopodobnie już wkrótce będzie władzała nim w piśmie. Otwiera to drogę do nauczania języka kaszubskiego, oczywiście przy akceptacji mieszkańców Sierakowic. Z tym jednak nie powinno być problemów. Wiadomo, że umiłowanie własnej kultury, języka, regionu ma bezpośrednie przełożenie na wzrost potencjału ekonomicznego.

Nauka języka jest bodaj najważniejszym elementem edukacji regionalnej, ale nie jedynym. Na wielu innych

Joanna Kościółowska daje grupie kolejną pracę. Dzieci uczą się z wykorzystaniem doświadczeń Celestyna Freineta.

przedmiotach w Sierakowicach wspaniale **funkcjonuje regionalizacja**

Oparta jest przede wszystkim na programach autorskich. Uczniowie poznają dziedzictwo kulturowe biorąc udział w tworzeniu izb i kąciaków regionalnych. Najważniejsza jest tu pracownia muzealna prowadzona przez Stefanię Formelę. Znajdują się w niej stare eksponaty, dawniej używane w gospodarstwach domowych, poczynając od żelazek z duszą, a skończywszy na wiekowych żarnach. Poprzez poznanie historii własnego terenu uczniom łatwiej zrozumieć zmiany cywilizacyjne. Na czołowym miejscu sali widnieje napis, cytując Derdowskiego: „Nigdzie ju dzys na swiece nie nalézesz kątką, gdzie bë pò nas, Kaszëbach, nie bëła pamiątka”.

Kąciaki regionalne stanowią pomoc dydaktyczną na lekcjach historii (nauczycielka Danuta Stolec) oraz w pracy z najmłodszymi dziećmi. Szczególnie ciekawe są zajęcia w klasie z rozszerzonym programem ekologicznym i regionalnym z wykorzystaniem pedagogiki Freineta. Prowadzą je nauczycielki: Joanna Kościółowska i Da-

nuta Kotłowska. Równie udane elementy wprowadzają z najmłodszymi dziećmi Beata Pioch, a ze starszymi Bożena Skierka, która co roku odnosi wraz z podopiecznymi wspaniałe sukcesy na ogólnokaszubskim konkursie „Ludowe Talenty”, szczególnie w dziedzinie malarstwa na szkle.

Inną sztukę poznają sierakowickie dzieci na lekcjach muzyki. Jest nią kaszubski śpiew i taniec. Aktywna działalność Wioletty Kiedrowskiej doprowadziła do powstania szkolnego zespołu wokalnego - tanecznego

Koraliki

Dzieci już kilkakrotnie udanie prezentowały się na różnych estradach. Najważniejszy w dotychczasowej historii występ miały przed ministrem edukacji. Wielki sukces odniosły także na ostatnim Przeglądzie Zespołów Kołędniczych, jaki zawsze na początku roku organizowany jest w Sierakowicach.

W piękną ideę edukacji regionalnej włączają się ponadto jeszcze inni nauczyciele. Nad wszystkim czuwa dyrektorka, znana działaczka regionalna, Renata Mistarz.

Tekst i fot.
Jan Antonowicz

Rujan

Bëło to pòd jeséń,
gdze rujan - pazdérznik
òkrił ruchną dõczy
jezora i lasé.

Ju jesyńc zawiól gòrzã,
tuńcowól z lëstama
i jabka szidòł,
i krëszczy zriwól pò sadach.

Pòszedł jem do ògrodu mëśli swòjèch,
bë z drzewiãtama tam brzadowac,
bò chto wej brzadu jestnégò nie daje
na nick mù chwałã, redoscé i szczescé.

Wic brzadujma mëslã czëstã,
uczącym co serce bursztini,
nõdzejã co dësã wspiérò,
wiarã co przënòszò górè.

I jidzma wprzódk pòd jesénny wiater,
spiwòjma piesniã szadèch dni,
bò chto wié, bò chto wié,
czedé znówka przinãdã dnie
òdpòcznieniò naju.

Zygmunt Narski

Ustka

Zakorzenianie

- Tu są pewne lęki przed kaszubszczyzną - mówi dr Marian Majkowski, prezes nowo powstałego Oddziału Zrzeszenia Kaszubsko - Pomorskiego w Ustce. - Ludzie są napływowi, czasami zagubieni. Wydaje im się, że są tu tymczasowo, dlatego trudno im się zakorzenić. Jest tu także sporo Kaszubów, którzy jak dotąd ukrywali się. Wciąż silny jest tu kompleks pochodzenia kaszubskiego.

Teraz to się zmienia na lepsze. Ludzie coraz chętniej wracają do swoich korzeni. Napływowi z kolei znajdują tu swoją małą ojczyznę. Ich zakorzenianie jest jednym z podstawowych zadań młodego oddziału. Ja sama pochodzę z gór, mąż jest Kociewiakiem i czuję się bardzo zżyta z tym terenem - mówi Maria Kleina, członek komisji rewizyjnej ustckiego partu. - Ludzie są bardzo zadowoleni z przyłączenia nas do Gdańska. Na pewno zbliży to nas z tym prężnym ekonomicznie terenem, a także będziemy mieli lepszy kontakt z rozwijającą się kulturą kaszubską - dodaje.

Z kolei członek zarządu partu Jerzy Kołakowski czuje się Kaszubą, mimo że rodzice urodzili się w innych stronach kraju. Sam urodził się w Wejherowie, młodość spędził w Pucku, tam pobierał nauki w szkole podstawowej i średniej. Po studiach związał się na stałe z Ustką.

Młody oddział latem zorganizował na promenadzie w Ustce występ kaszubskiego zespołu Tuchlińskie Skrzaty. Oglądały go setki widzów. Zainicjował również konkurs dla dzieci i młodzieży na przeprowadzenie najciekawszego wywiadu ze starszymi mieszkańcami miasta. Według zamierzeń prezesa Mariana Majkowskiego ma powstać z tego książka. Sam również pisze książkę, ale w języku kaszubskim. Urodził się w 1926 r. we wsi Skrzyszewo koło Sierakowic. Tam spędził młodość. Właśnie te bardzo trudne przedwojenne czasy stara się przelać na kartki papieru. Powstaje swoista saga Majkowskich. Miejmy nadzieję, że w odpowiednim czasie znajdzie się wydawca tej pracy.

Jan Antonowicz

Prezes partu, dr Marian Majkowski, na ustckiej promenadzie.

Fot. Jan Antonowicz

Podopieczne Bożeny Skierki na tle swoich prac.

Pisarz z Tłuczewa

Roczëzna Gùczowégò Macka

24 października mija siedemnasta rocznica śmierci poety i prozaka kaszubskiego Aleksandra Labudy. Urodził się 9 sierpnia 1902 r. w Mirachowie jako syn listonosza. Lata młodości spędził w pobliskiej Stryszej Budzie. Ukończył seminarium nauczycielskie w Kościerzynie, gdzie duży wpływ miał na niego młodokaszuba Leon Heyke. W 1929, wraz z Janem Trepczykiem zakładał Zrzeszenie Regionalne Kaszubów. Był przywódcą Zrzeszcinców, wydających organ „Zrzesz Kaszëbskò”. Jak dotychczas, jest najznakomitszym felietonistą kaszubskim. Swoje felietony podpisywał pseudonimem „Guczów Mack”. Napisał dwa słowniki kaszubskie

(Warszawa 1960 i Gdańsk 1982). Uprawiał również poezję. Wydawnictwo „Szos” wydało przed dwoma laty tomik „Kaszëbsczim jesmë lëdã”. Dużo jego wierszy, szczególnie o tematyce religijnej, pozostało w maszynopisie. W 1995 roku Edmund Kamiński opublikował bibliografię pt. „Aleksander Labuda czyli Guczów Mack”. W czerwcu br. nadano imię Labudy nowo otwartej szkole w Strzepczu. Przed ośmioma laty działacze regionalni ufundowali i zawiesili tablicę pamiątkową na ścianie byłej Szkoły Podstawowej w Tłuczewie, w której zamieszkiwał do końca życia. Spoczywa na cmentarzu w Strzepczu.

(Jan Antonowicz)

Na wyrzeźbionej tablicy umieszczono fragment wiersza poety oraz napis: Szkólny, Pisòrz, Zrzeszcinc. Fot. Jan Antonowicz

Cëz je czëc

Fontanna na rynku

WEJHEROWO. Architekt Bruno Wandtke i artysta rzeźbiarz Stanisław Szwachowicz - twórcy sopockiej fontanny z Jasiem, wygrali ogólnopolski konkurs na projekt fontanny na rynku w Wejherowie. W jury zasiadli m. in. plastycy, fotograficy, rzeźbiarze, architekci, a sędzią referendarzem był Tadeusz Bolduan. Przedmiotem rzeźby jest niewielka figurka dziewczynki pochylonej nad źródełkiem ze zwartymi rękoma dla zaczerpnięcia wody. (AZdro)

Jubileusz muzeum

WEJHEROWO. 24 października br. odbędzie się uroczystość 30-lecia Muzeum Piśmiennictwa i Muzyki Kasubsko-Pomorskiej w Wejherowie. Wszystkie imprezy odbędą się w Pałacu Przebendowskich przy ul. Zamkowej 2a, początek o godz. 10.30. Godzinę później zacznie się konferencja pt. „Muzea pomorskie i ich rola w ochronie dziedzictwa kulturowego regionu”.

Honorowy patronat nad obchodami objęli m.in. minister Kultury i Sztuki Joanna Wnuk-Nazarowa, wojewoda gdański Tomasz Sowiński i prezydent Wejherowa Jerzy Budnik. Na zakończenie o godz. 18.30 odbędzie się koncert kameralny. (ep)

Kaszubianki dla seniorów

WŁADYSŁAWOWO. Zakończył się cykl dorocznych spotkań z najstarszymi mieszkańcami gminy, organizowany przez Ośrodek Pomocy Społecznej. W kilku miejscowościach w ramach programu artystycznego dla seniorów wystąpiły Kaszubianki. Panie z zespołu folk-

lorystycznego działającego przy Kole Gospodyń Więjskich bawiły zebranych nie tylko regionalnymi pieśniami. Okazało się, że równie dobrze opowiadają dowcipy. Tak było na przykład w Jastrzębiej Górze. Dzięki temu zabawa udała się doskonale. Regionalne programy dla swoich babć i dziadków przygotowywali również uczniowie szkół podstawowych. (mid)

Folklor żydowski na Kaszubach

WDZYDZIE KISZEWSKIE. W położonej na terenie skansenu karczmi „Wygoda” duńska grupa „Kleitanim” rodem z Gładsaxe wystąpiła z koncertem folkloru żydowskiego. Organizatorem koncertu był Duński Instytut Kultury w Gdyni oraz Muzeum - Kaszubski Park Etnograficzny we Wdzydzach Kiszewskich. Koncert był kolejną imprezą kulturalną Duńczyków i dyrekcji skansenu. (ak)

Zeszyty muzealne

KARTUZY. Muzeum Kaszubskie w Kartuzach wydało kolejny, piąty już numer „Kaszubskich Zeszytów Muzealnych”. Publikacja obejmuje artykuły autorstwa dyrektora muzeum, Norberta Maczulisa oraz sprawozdanie Aleksandry Lewicz z działalności Towarzystwa Miłośników Muzeum Kaszubskiego im. Franciszka Tredera za rok 1996. W kolejnym zeszycie przedstawione zostały sylwetki Franciszka Tredera - założyciela i patrona muzeum, wieloletniego pracownika muzeum - Franciszka Brzezińskiego oraz Pawła Brzeskiego - polonijnego działacza kaszubskiego w Kanadzie. (zam)

NORDA
Pismiono Kaszëbsczzi Zemi

Dodatek kaszubski do „Dziennika Bałtyckiego”, 80-886 Gdańsk, ul. Targ Drzewny 3/7, tel. 301-20-27. Redaktor prowadzący: Eugeniusz Przychowski. Zespół: Artur Jabłoński, Kazimierz Klawiter.

REKLAMA

REKLAMA

phoimb NORDOM®

OFERUJE

OPAK:

- KOKS
- WĘGIEL
- WĘGIEL KONFEKCJONOWANY
- BRYKIETY KONFEKCJONOWANE
- REALIZUJEMY DOSTAWY TRANZYTOWE

DZIAŁ OPAKU ☎ 552 05 59
552 44 11

MATERIAŁY BUDOWLANE

- NOWOCZESNE OKNA DREWNIANE JEDNORAMOWE, TRZYSZYBOWE
- DRZWI PŁYTOWE-PROFILOWANE
- PŁYTY GIPSOWO-KARTONOWE AKCESORIA „NIDA-GIPS”, CEMENT, WAPNO, GIPS, CEGŁA PEŁNA, DZIURAWKA, KLINKIEROWA, GAZOBETON, PŁYTY I MATY Z WEŁNY MINERALNEJ, PAPA, STYROPIAN

• WYSOKA JAKOŚĆ

SKŁADY

Władysławowo
Rumia
Kartuzy
Kościerzyna
Wejherowo

674-03-74
671-06-47, 671-01-01
681-26-94
686-35-74
672-27-74

R.13094/A/494

Kiepski odbiór?
Za mało programów?
Problem z podłączeniem
kolejnego telewizora?

KONIEC Z NERWAMI
CZAS ODWIEDZIĆ FACHOWCÓW!!!

antena
odbiór idealny!

WYBÓR: podgląd pomieszczeń i posęgi!

CYFROWY CANAL +
Gdynia, ul. Działkowska 16
623 14 44
623 13 83

Kulikowski

w październiku

15% taniej

wszystkie usługi serwisowe

Gdynia ul. Morska 314
tel. 663-99-98 tel./fax 623-77-53

Rekomendujemy olej
Shell

Volkswagen. Wiesz, co masz.

Ciekawostki

Dobri swòjsczi chléb...

Do wyjmowania wypieczonego chleba służy deska, po kaszubsku zwana dzerztlą.

Fot. Eugeniusz Pryczkowski

Dawniej w każdym kaszubskim gospodarstwie wypiekano chleb. Jeszcze wiele rodzin czyni to do dzisiaj. Służy do tego piec najczęściej zbudowany poza zabudowaniami gospodarskimi. Przed wojną, żeby zaoszczędzić chrustu, z jednego pieca korzystało po kilka rodzin. Mąkę mieli się

w młynie. Niestety, coraz ich mniej na Kaszubach, ponieważ mniejsze bankrutują. Dlatego gospodarze muszą nieraz pokonywać do nich dziesiątki kilometrów. Najwięcej mieli się mąki żytniej. Do wypieku używa się także mąki pszennej. Dawniej dodawano gotowane i tarte ziemniaki.

Swojski chleb cechuje się znakomitą smakiem, jest zdrowszy oraz odznacza się świeżością. Może przeleżeć tydzień czasu zachowując swoje walory. Pieczenie chleba jest szczególnie praktyczne w rodzinach wielodzietnych, których na Kaszubach jest niemało.

(ep)

Kartuzy Rzeźby Kuczyńskiej

W roku 75-lecia nadania Kartuzom praw miejskich, Galeria Refektarz przygotowała wystawę rzeźb Marii Kuczyńskiej. Otwarto ją 9 października. Wystawę można zwiedzać z refektarzu zespołu poklasztorowego ojców kartuzów do 31 października br (oprócz poniedziałków).

(ep)

Msze święte po kaszubsku

Tradycyjnie w trzecią niedzielę miesiąca odbędzie się w lipuskim kościele msza św. z kaszubską liturgią słowa. Odprawi ją o godz. 15 ks. Władysław Szulist.

Za tydzień, 25 października, ks. Jacek Dawidowski odprawi mszę św. z kaszubską liturgią w kościele św. Trójcy w Kościerzynie o godz. 18.

Tego samego dnia podobna msza św. zostanie odprawiona w Gdyni Babich Dołach przez ks. Edmunda Skierkę o godz. 12.15.

(ep)

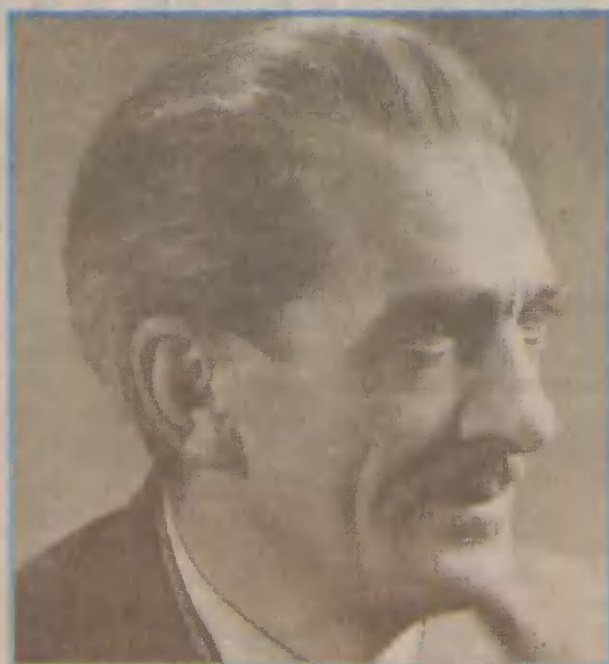
XIV sptyw Śladami Remusa

Już zaczęto przygotowania do przyszłorocznego XIV Kaszubskiego Sptywu Kajakowego Śladami Remusa. Odbędzie się on w dniach 10-18 lipca 1999 r., poprowadzi przez Gochy i Zabory, a zacznie się w Borowym Młynie.

(kow)

Sylwetki kaszubskie

Jan Trepczyk

Jan Trepczyk

Repr. Edmund Kamiński

Znakomity poeta i kompozytor kaszubski, założyciel Zrzeszenia Regionalnego Kaszubów (1929 r.), redaktor pisma „Zrzesz Kaszëbskô”, współzałożyciel Zrzeszenia Kaszubsko-Pomorskiego. Urodził się 22 października 1907 roku w Strysej Budzie k. Mirachowa, a zmarł 3 września 1989 roku w Wejherowie.

Z ruchem kaszubskim związał się w 1928 roku poprzez kontakt z Aleksandrem Labudą i Aleksandrem Majkowskim. Należał do najbardziej radykalnego odłamu tegoż ruchu. W dwudziestolecie międzywojennym zrzeszycy (od „Zrzesz Kaszëbskô”) byli bezpardonowo zwalczani przez sanacyjne władze. W 1934 roku został wysiedlony z Kaszub do Rogoźna Wielkopolskiego i Tłukaw, gdzie był nauczycielem aż do wybuchu wojny.

Twórca dorobek Jana Trepczyka, nazywanego często Méstrã Janã (Mistrzem Janem), ukazał się w kilku tomach wierszy, m.in.: „Kaszëbskji Pjesnjók”, „Mòja stegna”, „Odecknienié”. Jest autorem dwutomowego „Słownika polsko-kaszubskiego”.

(jaz.)

REKLAMA

Płyty OSB

OSB - budowlana płyta wiórowa zastępująca tradycyjne deskowanie już od **7,56 zł/m²** + VAT

PANELE

podłogowe i boazeryjne
"jak pizza na telefon"

panele podłogowe (grubość 6-8 mm) już od 33 zł/m² brutto
panele boazeryjne (MDF i wiórowe) już od 14,99 zł/m² brutto

Zapewniamy transport. Raty. Zamówienia na telefon

DELTA
DYSTRYBUTOR

tel. 055/23-56-555, 090523900
Biuro Handlowe Gdańsk
058/347-67-31

PPH **Agora**

Tadeusz Moryń

Kartuzy, ul. Gdańska 28
tel./fax 684 03 82

PROMOCJA JESIENNA
Okna PCV

masy uszczelniające
silikony, pianki, kleje
akcesoria szyb zespolonych i okien

S O B O T A

Gratka

dodatek tygodniowy **Dziennik Bałtycki**

Agroma

80-748 Gdańsk, ul. Chmielna 73,
tel. (058) 301-22-91 do 93, fax (058) 301-41-00

zaprasza na Targi Rolne
Rusocin '98
w dniach 17-18 października

Wystawa i pokaz prac nowoczesnych maszyn rolniczych krajowych i z importu.
Tel. 3052700, 3012291

Vyrobce: ZETOR, a. s. Brno

ODDZIAŁ GDAŃSK
ul. Chmielna 73 tel. 058 3052700, 3012291 i 4
Żukowo, ul. Kościarska 9 tel. (058) 681-84-81 do 82 w. 38
Wejherowo, ul. Przemysłowa 2A tel. (058) 672-79-06

ODDZIAŁ MALBORK
Malbork, al. Wojska Polskiego 90A tel. (055) 272-33-01 do 03
fax (055) 272-33-03
tel. (055) 277-20-91

Sztum,
ODDZIAŁ ORNETA
Orneta, ul. Przemysłowa 17 -tel. (055) 242-10-13
Pastęk, ul. Dworcowa 16 tel. (055) 248-20-07
Braniewo, ul. Rzemieślnicza 1 tel. (055) 243-32-13 w. 36

ODDZIAŁ PELPLIN
Pelplin, ul. Strzelnicza 5 tel. 536-14-49
Tczew, ul. 30 Stycznia 36 tel. 531-17-12
Skarszewy, ul. Kościuski 36 tel. 588-27-52

DEALER CZOŁOWYCH PRODUCENTÓW KRAJOWYCH I ZAGRANICZNYCH OFERUJE W CENACH FABRYCZNYCH.

ORAZ CZĘŚCI ZAMIENNE DO CIĄGNIKÓW I MASZYN

- OGUMIENIE ROLNICZE I SAMOCHODOWE
- PASKI KLINOWE
- ŁOŻYSKA
- ŁAŃCUCHY
- AKUMULATORY
- ŻARÓWKI
- FILTRY I WIELE INNYCH AKCESORIÓW NIEZBĘDNYCH W GOSPODARSTWIE

24 MIESIĄCE GWARANCJI

40 km/h NA SPECJALNE ZAMÓWIENIE

UWAGA!!! SĄ DOSTĘPNE KREDYTY DLA MŁODYCH ROLNIKÓW

NAD ZAKUPIONYMI MASZYNAMI SPRAWUJEMY OPIEKĘ SERWISOWĄ - GWARANCYJNĄ

Powiat z pogranicza

Wejherowskie trójmiasto i siedem gmin

Do największych spośród 15 nowo powstających powiatów w województwie pomorskim należy powiat wejherowski. Tworzą go przeszło 50-tysięczne Wejherowo, 40-tysięczna Rumia, 15-tysięczna Reda oraz gminy Wejherowo, Luzino, Szemud, Linia, Łęczyce, Choczewo i Gniewino.

Włączenie do powiatu wejherowskiego Rumi i Redy sprawia, że będzie to jednostka silnie zurbanizowana o charakterze miejsko-wiejskim. Przeciwwagą dla miast będą silne rolnicze gminy Szemud, Wejherowo, Linia i Luzino oraz borykające się z wysokim bezrobociem spowodowanym likwidacją pegeerów i budową elektrowni jądrowej w Żarnowcu Choczewo, Gniewino i Łęczyce. Ta ostatnia gmina została włączona do powiatu wejherowskiego na wyraźne życzenie jej mieszkańców, ponieważ w projektach ujmowana była jako część powiatu łęborskiego.

Na surowym korzeniu

Wejherowo jest największym miastem kaszubskim. Mieszka tu ponad 50 tys. ludzi. Północna część miasta, to typowe osiedla bloków mieszkalnych. Dzielnice Nanice i Śmiechowo, które jako wsie wzmiankowane były już w XIV-wiecznych dokumentach, a w roku 1576 zakupione zostały przez starostę puckiego Ernesta Wejhera, zachowują charakter zabudowy jednorodzinnej, willowej. Centrum miasta, z przepięknie wyremontowanym ostatnio rynkiem i reprezentacyjno-handlową ul. Sobieskiego,

to XIX i XX-wieczne mieszczkańskie kamieniczki.

Wejherowo jest jedynym na Pomorzu miastem, które powstało „na surowym korzeniu”, jak zwykli mawiać historycy, czyli zostało zbudowane od podstaw nie opierając się na istniejącej wcześniej osadzie. Założycielem miasta był kasztelan chełmiński i wojewoda malborski Jakub Wejher, który pochodził z rodu przybyłego na Kaszuby w drugiej połowie XIV w. z Wurzburga we Frankonii. Wejherowo otrzymało prawa miejskie w roku 1650, a dzięki wzniesionej w latach 1649-1654 Kalwarii, w szybkim czasie stało się religijną i duchową stolicą Kaszub.

Z książęcego nadania

Drugim co do wielkości miastem w powiecie wejherowskim jest Rumia. Dzieje Rumi sięgają czasów zamierzchłych. Archeologiczne badania dowiodły, że już w VI w. p.n.e. w rejonie Rumi dominowała ludność kultury wschodniopomorskiej zwanej też kulturą grobów skrzynkowych. Znane ze źródeł pisanych średniowieczne dzieje Rumi wiążą się nierozdzielnie z losami klasztoru cystersów w Oliwie. Wieś podarowana została zakonnikom przez księcia Pomorza Gdańskiego Świętopełka

Ul. Sobieskiego, deptak w centrum Wejherowa.

w roku 1224. Już w tymże XIII wieku obszar określany pod wspólną nazwą Rumia obejmował dzisiejsze dzielnice miasta: Janowo i Białą Rzekę. Prawa miejskie Rumia otrzymała w październiku 1954 roku.

Piętnastotysięczna Reda wyraźnie podzielona jest - rzec by można - na starą i nową. Nowa część miasta powstała wraz z budową elektrowni jądrowej w Żarnowcu. W myśl projektantów tej gigantycznej inwestycji schyłku ery realnego socjalizmu, miała ona stać się zapleczem mieszkaniowym tego olbrzymiego zakładu pracy. W latach osiemdziesiątych okalające Redę łąki zamienione zostały w typowe dla tamtego okresu blokowiska z całą potrzebną infrastrukturą: szkołą, sklepami i punktami usługowymi.

Stara Reda to osada notowana już w źródłach średniowiecznych. Integralnie związana była z rzeką, od której przejęła nazwę. Rzeka była nie tylko źródłem wody, ale także dobrobytu. Młyny, tartaki, kuźnie, jazy, stawy, spławy drewna - wszystko to stanowiło o rozwoju miejscowości. 1 stycznia 1967 roku Reda otrzymała prawa miejskie.

Wsie o różnym charakterze

Gminy wiejskie, które tworzą powiat wejherowski, są strukturalnie, ludnościowo i gospodarczo dość zróżnicowane. W gminie Wejherowo, obok rolnictwa domi-

nuje przemysł. Do największych producentów należy cementownia w Bolszewie i fabryka krzeseł w Gościcinie. Tak duże zakłady oraz bliskość Wejherowa sprawiły, że Bolszewo i Gościcino zatraciły już prawie swój wiejski charakter stając się raczej wielotysięcznymi osiedlami domków jednorodzinnych. Gminami typowo rolniczymi i dość zamożnymi są Luzino i Szemud. Charakteryzuje je ponadto silne poczucie lokalnych więzów i kaszubskiej tożsamości, co często przejawia się w kulturalnych inicjatywach podejmowanych przez samorządy tych gmin.

Mniej wyrazisty charakter mają gminy Łęczyce, Choczewo i Gniewino. Do 1945 roku tereny te były w większości po niemieckiej stronie granicy wyznaczonej w 1919 r. To spowodowało, że zaraz po II wojnie światowej wysiedlono stamtąd autochtonów, na ich miejsce przesiedlając ludność polską i ukraińską ze wschodnich rubieży Rzeczypospolitej. Liczne majątki junkierskie przekształcono w pegeery, które po upadku Polski Ludowej przestały być gospodarstwami rentownymi, a ich pracownicy zasilili szeregi bezrobotnych. Dołączyli w ten sposób do sporej gru-

py zatrudnionych w latach osiemdziesiątych przy budowie Elektrowni Jądrowej Żarnowiec.

Od kilku lat na terenie tych gmin rozwija się turystyka. Modne stają się miejscowości takie jak Nadole nad Jeziorem Żarnowieckim czy Lubiato nad Bałtykiem oraz Choczewo, Sasino i Salino, których atutem jest las i czyste jeziora. W Starbieniu opodal Choczewa połączono przyjemne z pożytecznym tworząc w XIX-wiecznym pałacyku centrum konferencyjne będące filią Kaszubskiego Uniwersytetu Ludowego.

Artur Jabłoński
Fot. repr. Edmund Kamiński

Zabytkowy młyn z XIX w. nad Cedronem należy do Cyrklaffa.

Reprodukcja fotografii A. Zimeusa z 1901 r. Dziś ul. Sobieskiego, dawniej ul. Łęborska.